

Sygn. akt III AUa 1690/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Elżbieta Kunecka
Sędziowie:	SSA Jarosław Błaszczak SSA Ireneusz Lejczak (spr.)
Protokolant:	Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2014 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku B. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy

z dnia 17 lipca 2013 r. sygn. akt VII U 603/13

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy w punkcie I zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. w ten sposób, że nakazał stronie pozwanej uchylenie decyzji z dnia 4 października 2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury wnioskodawczyni B. S. za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. i nakazał wypłatę świadczenia za wskazany okres i w punkcie II wniosku B. S. o wypłatę odsetek przekazał organowi rentowemu celem rozpoznania.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

B. S. pozostając w zatrudnieniu w Wojewódzkiej (...)we W. w dniu 6 marca 2009 r. złożyła wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 3 kwietnia 2009 r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury począwszy od

dnia 1 marca 2009 r. Wnioskodawczyni kontynuowała zatrudnienie i jednocześnie pobierała emeryturę. Kolejnymi decyzjami świadczenie było przeliczane i waloryzowane.

Decyzją z dnia 4 października 2011 r. organ rentowy wstrzymał wypłatę świadczenia wnioskodawczyni począwszy od dnia 1 października 2011 r., powołując się na art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726). Jednocześnie wskazano, iż wypłata emerytury zostanie podjęta po przedłożeniu świadectwa pracy lub zaświadczenia potwierdzającego rozwiązanie stosunku pracy z każdym pracodawcą na rzecz którego praca była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Wnioskodawczyni powołując się na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. w dniu 17 grudnia 2012 r. złożyła wniosek o wypłatę niesłusznie zawieszonych świadczeń emerytalnych wraz z odsetkami.

Decyzją z dnia 15 stycznia 2013 r. organ rentowy podjął wypłatę świadczenia począwszy od dnia 22 listopada 2012 r.

Zaskarżoną decyzją z dnia 15 marca 2013 r. strona pozwana na podstawie art. 151 §1 pkt 1 kpa odmówiła uchylecia decyzji z dnia 4 października 2011 r. w części w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ rentowy wskazał, że zgodnie z przepisem art. 190 ust. 3 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym dniem następuje utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego, którego dotyczy orzeczenie Trybunału. Trybunał Konstytucyjny nie wskazał ani w wyroku ani w jego uzasadnieniu innej daty utraty mocy prawnej wskazanych wyżej przepisów, a tym samym wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. nie ma zastosowania do przypadającego przed dniem 22 listopada 2012 r. okresu zawieszenia emerytury

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawczyni jest zasadne w części dotyczącej wypłaty emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

Wnioskodawczyni występując do organu rentowego z wnioskiem o wznowienie postępowania wywodziła swoje żądanie o treść przepisu art. 145a § 1 kpa, stanowiącego, że można żądać wznowienia postępowania w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. Skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (§ 2).

Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę skargi wnioskodawczyni stanowił wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. sygn. akt K 2/12. Zgodnie z tym orzeczeniem art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227), dodanym przez art. 6 pkt.2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji.

Z uzasadnienia tego wyroku wynika, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego. Innymi słowy, ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury uzyskali po spełnieniu jedynie warunku osiągnięcia wieku (oraz odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego), musieli ponownie zrealizować swoje prawo do emerytury według nowej treści ryzyka, czyli spełnić także warunek rozwiązania stosunku pracy, aby emeryturę nadal pobierać od 1 października 2011 r. Orzekając o niekonstytucyjności przepisu wskazano, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Znaczy to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji

nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, to jest od 1 stycznia 2011 r.

Wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury z dniem 1 marca 2009 r., wobec czego Sąd Okręgowy stwierdził, że jej prawo nabyte w zakresie możliwości jednoczesnego kontynuowania zatrudnienia i pobierania emerytury podlega ochronie na zasadach wskazanych w cytowanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Odnosząc się do argumentów organu rentowego, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tej przyczyny nie ma on zastosowania do okresu zawieszenia emerytury przed tą datą, Sąd Okręgowy wskazał, że w świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany, poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy zmienił decyzję strony pozwanej w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 2 kpc w zakresie odmowy wypłaty emerytury począwszy od daty wstrzymania jej wypłaty.

Natomiast wniosek B. S. o wypłatę odsetek od zaległej emerytury Sąd Okręgowy przekazał organowi rentowemu zgodnie z art. 477¹⁰ § 2 kpc, gdyż jest to żądanie dotychczas nie rozpoznane przez stronę pozwaną.

Powyższy wyrok zaskarżył w części dotyczącej punktu I organ rentowy, zarzucając mu błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowiącego podstawę zaskarżonej decyzji z dnia 4 października 2011 r. przez przyjęcie, że nie była prawidłowa i w związku z tym wnioskodawczyni przysługuje prawo do wypłaty emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r., podczas gdy Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r. nie orzekł o niekonstytucyjności aktu normatywnego od dnia jego wydania, a orzeczenie to obowiązuje dopiero od dnia 22 listopada 2012 r., to jest od dnia ogłoszenia.

Zarzucił również sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że organ rentowy ma obowiązek wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego za okres wcześniejszy zgodnie z żądaniem wnioskodawczyni, a nie dopiero od dnia 22 listopada 2012 r., podczas gdy akt normatywny stanowiący podstawę decyzji i wyroku Sądu nie był wówczas sprzeczny z Konstytucją.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, przy uwzględnieniu kosztów zastępstwa procesowego strony pozwanej, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest nieuzasadniona.

Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 kpc, nie popełnił też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, albowiem prawidłowo zinterpretował i zastosował odpowiednie przepisy prawa. Sąd Apelacyjny podziela argumenty zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego i przyjmuje je za własne.

W sprawie sporna kwestia sprowadzała się do ustalenia, czy w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., wnioskodawczyni przysługuje prawo do wypłaty emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

Organ rentowy swoje zarzuty skupił na zagadnieniu daty wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, podnosząc, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2011 r. odnosi skutki tylko na przyszłość od dnia jego ogłoszenia i w konsekwencji wnioskodawczyni nie przysługuje prawo do wypłaty emerytury za sporny okres.

Zarzut ten jest nietrafny.

Co prawda zgodnie z art. 190 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, wchodzą w życie z dniem ogłoszenia, przy czym Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego, a termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny dwunastu miesięcy. Jednak data wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego ma takie znaczenie, że powoduje zmianę obowiązującego do tej pory stanu prawnego przez wyeliminowanie z systemu prawnego przepisu niezgodnego z Konstytucją, przy czym istotne jest prawidłowe zrozumienie tego skutku. Mianowicie oceniany przez Trybunał Konstytucyjny przepis nie staje się niezgodny z Konstytucją od daty wejścia w życie wyroku Trybunału, lecz jest i był już niezgodny z ustawą zasadniczą w chwili wejścia w życie przepisu w brzmieniu nadanym mu przez ustawodawcę. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego stanowi jedynie potwierdzenie niekonstytucyjności badanej regulacji od chwili jej wprowadzenia.

Osobną kwestią jest natomiast żądanie wznowienia postępowania na podstawie art. 145a kpa. Przepis ten stanowi, że można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja (§ 1). Przy czym skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (§ 2). Sens tej regulacji jest taki, że daje organowi rentowemu możliwość wzruszenia prawomocnej decyzji wydanej w sprawie, której podstawą rozstrzygnięcia był przepis od początku uznany za wadliwy, bo niezgodny z Konstytucją. Istotą wznowienia jest zatem możliwość ponownego orzekania, lecz tym razem na podstawie prawa już zgodnego z ustawą zasadniczą.

Dlatego też organ rentowy opierający się na twierdzeniu, że skutki prawne wyroku Trybunału wiążą tylko na przyszłość są o tyle nieuzasadnione, że właśnie przepisy o wznowieniu postępowania nakazują, w przypadku skutecznego złożenia skargi o wznowienie na podstawie art. 145a kpa, stosowanie niewadliwego prawa (nieobciążonego wadą niekonstytucyjności), a tym samym niwelowanie jego skutków w przeszłości, to jest w sprawach zakończonych już prawomocnymi decyzjami. Oczywiście dotyczy to tylko tych spraw, w których wadliwe prawo było podstawą rozstrzygnięcia decyzji.

W świetle tych rozważań należy stwierdzić, że słusznie Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 15 marca 2013 r. odmawiającą uchylecia decyzji z dnia 4 października 2011 r., w której na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wstrzymano wypłatę emerytury wnioskodawczyni i w konsekwencji przyznał jej prawo do wypłaty emerytury za sporny okres.

Z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. bowiem wynika, że przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest niezgodny z Konstytucją w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Z kolei w uzasadnieniu Trybunał sprecyzował, że niekonstytucyjność tego przepisu nie znajduje zastosowanie do wszystkich emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., ale wyłącznie ***do tych emerytów, którzy uzyskali prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.*** W tym okresie bowiem nie istniał wymóg uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, jako warunek pobrania świadczenia. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że w stosunku do tych emerytów przepis art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., jest przepisem niekonstytucyjnym, bowiem narusza on zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skutkiem wydanego przez Trybunał wyroku, jak wyżej wskazano, jest utrata mocy obowiązującej przez art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., z dniem 22 listopada 2012 r., w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. To oznacza, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w systemie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury we wcześniejszym okresie oraz w momencie jego wejścia w życie i później to jest od dnia 1 stycznia 2011 r.

Skoro więc wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r., a więc w okresie wskazanym przez Trybunał Konstytucyjny w powyższym wyroku, to przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stanowiący podstawę prawną decyzji z dnia 4 października 2011 r., nie ma względem niej zastosowania i tym samym przysługuje jej prawo do wypłaty zawieszony emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

Wnioskodawczyni w dniu 17 grudnia 2012 r. złożyła wniosek o wznowienie postępowania administracyjnego, a więc w terminie i tym samym w świetle powyższych okoliczności, błędnie organ rentowy w decyzji z dnia 15 marca 2013 r. odmówił uchylenia decyzji z dnia 4 października 2011 r.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.

R.S.